

NGỌN ĐÈN

Trong kinh Pháp Cú, Phật nói:

*"Cười gì, hân hoan gì
Khi đời mãi bị thiêu
Bị tối tăm bao trùm
Sao không tìm ngọn đèn ?"*

Hãy tưởng tượng xem, trong một bữa tiệc vui, mọi người đều cười vui, sung sướng, mãn nguyện, bỗng dưng, có người nói:

*"Cười gì, hân hoan gì
Khi đời mãi bị thiêu ..."*

Người nói ra câu ấy, có phải là, nếu không bị xung mảy, tím mặt - thì, cũng ngay lập tức nhận được cái "xì" cùng câu lệnh: "Biến, đồ giở hơi!" không?! (Xin lưu ý rằng: cái cười ở đây không phải là cái cười từ những câu chuyện có tính chất hài, gây cười - cái cười ở đây là cái cười thoả mãn những ham muốn, dục vọng đã đạt được).

Một gia đình thật giàu sang, hạnh phúc, thành đạt mọi mặt ... khi nghe ông Phật nói: *"Nước mắt chúng sanh nhiều hơn nước tất cả đại dương"*, thì, nếu không nhận được câu chửi thề "đù mẹ", chẳng phải sẽ nhận ngay câu phán chắc nịch: "hoang đường" sao?!

Cho nên, sẽ không lạ, trên giảng đường đại học, một vị giáo sư với học hàm học vị cao ngất, đồng đặc tuyên bố: "Triết lý Phật là triết lý của sự bi quan; triết lý về sự bi quan".

Như vậy, ông Phật muốn con người phải sống với tâm thế ra sao?

Trong bộ kinh Trung Bộ ghi lại lời Phật:

"Quá khứ không truy tìm

*Tương lai không ước vọng
Quá khứ đã đoạn tận
Tương lai lại chưa đến
Chỉ có pháp hiện tại
Tuệ quán chính ở đây
Không động, không rung chuyển"*

Ông phật khuyên: con người nên luôn sống với tâm thế: "*Không động, không rung chuyển*". Có nghĩa, trong thực tế, nếu như do phước báo từ trong quá khứ để lại, đời này được hanh thông thuận lợi mọi mặt, trở nên giàu sang; hoặc theo chiều ngược lại, nếu như do những điều bất thiện từ trong quá khứ để lại, đời này phải gánh chịu mọi tai ương ... Thì, mọi sự đều "*không rung chuyển*" (không buồn, cũng chẳng vui).

Khó. Triết học Phật đã chỉ ra con đường rất khó.

000

Trở lại câu chuyện ngay từ đầu ...

*"Cười gì, hân hoan gì
Khi đời mãi bị thiếu
Bị tối tăm bao trùm
Sao không tìm ngọn đèn ?"*

Trước hết, hãy nghe câu chuyện của Phật về con người. Triết học Phật đã chỉ ra: con người, đã đi qua từ "Vô lượng A-tăng-kỳ kiếp". "A-tăng-kỳ kiếp" đã là 1,3 tỷ năm. Thêm "Vô lượng" nữa, có nghĩa là hằng hà sa số cái 1,3 tỷ năm ấy.

Phật cũng nói: con người, thuộc hàng "muôn loài chúng sinh". Trong kinh "Kim Cang", Thiền sư Thích Nhất Hạnh dịch, Phật nói về muôn loài chúng sinh một cách cụ thể:

"Hoặc sinh từ trứng, hoặc sinh từ thai, hoặc sinh từ sự ảm uớt, hoặc từ sự biến hóa, hoặc có hình sắc, hoặc không có hình sắc, hoặc có tri giác, hoặc không có tri giác, hoặc không phải có tri giác cũng không phải không có tri giác".

Và, trời đất ơi, Phật nói: "Ta đã là Phật, cúng sanh sẽ là Phật". Có nghĩa, cái con vi trùng, vi khuẩn kia ... rồi cũng sẽ là Phật. Có nghĩa, quy luật về tiến hoá, cần phải có một nhận thức rất sâu nhằm bổ sung cho chân lý mà Ngài Charles Darwin đã kỳ công mày mò tìm ra ...

Con người, một sinh vật "thượng đẳng" trong hàng ngũ chúng sinh, được hiện diện trên cõi đời này, đó là một điều hy hữu. Sự hy hữu đến mức đáng ngạc nhiên và tưởng chừng như không thể tin được ... Hãy "nghe" câu chuyện của Phật về con người, đại khái là: có một con rùa bị mù cả hai mắt, cứ một trăm năm mới trồi lên mặt biển một lần. Trên mặt biển, có một khúc cây to, trôi nổi. Trên thân khúc cây, có một cái lỗ. Ở vào cái giây phút cuối cùng của một trăm năm, con rùa mù trồi lên mặt nước. Ở vào cái giây phút trọng đại khi con rùa mù vừa trồi lên mặt nước, khúc cây trồi đến. Ở vào cái phút giây cái cây trồi đến, cái lỗ trên thân cây xoay đúng vào hướng đầu nhô lên của con rùa mù. Vậy là, con rùa mù, lọt vào được cái lỗ trên thân cây.

Sự ra đời của một con người hiếm hoi, khó khăn, kỳ diệu đến là thế.

Lại nữa, trong thế giới muôn loài chúng sanh, chỉ xét ở góc độ rất hẹp: con người hiện đang tồn tại, chỉ như những hạt bụi trên vỏ hạt đậu, trong khi, chúng sanh dưới Địa ngục nhiều như bông tuyết giữa mùa đông đầy bão.

Con người là một tuyệt tác - rất mực, rất mực và rất mực ... cao quý.

Vậy mà, con người ấy đang *"đời mãi bị thiêu"*. Đây là ngọn lửa thiêu ở Địa ngục.

Vì, "*Khi đời mãi bị thiêu"*, nên:

"Cười gì, hân hoan gì"

Tại sao lại *"đời mãi bị thiêu"*?

Vì: *"Bị tối tăm bao trùm"*

Thật quá xót xa, Phật đã hỏi (rất mực nhẹ nhàng):

"Sao không tìm ngọn đèn?"

Ngọn đèn ở đây là phương tiện để soi rọi, xé toạc màn đêm đen đặc ở trong mỗi con người.

Ngọn đèn, đơn giản, đó chỉ là duy nhất một chữ THIÊN.

Tại sao Ngọn đèn, đơn giản, đó chỉ là duy nhất một chữ THIÊN? Trong kinh "Kim Cang", Thiền sư Thích Nhất Hạnh dịch, Phật nói:

"Tu tập tất cả các thiện pháp theo tinh thần vô Ngã, vô Nhân, vô Chúng sanh, vô Thọ giả thì đạt được quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác".

Đạt quả đạo *"Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác"* có nghĩa thành Phật. *"Thiện pháp"* ở đây có nghĩa: Thân, Khẩu, Ý đều thiện.

P.T.C

20.03.2026